מסורת השס"ם

א) [נעיל ה: וש"נ]:
ב) כתובות דף יב:
ג) [שם ע"ש]:

מתקיף לה רבא · אמאי קנה קרקע דכנגד האילן מאחר דתנן לא קנה קרקע כלל לא קנה ודקשיא לכו דכיון דלהתקיים בקרקע זו קנאו נמצא שקנה ניקח הקרקע גם ליטע אחר במקומו של זה אחר שייבש או יקלן: **נימא ליה** · מוכר: **כורכמא דרישקא וציני לך** · קרוג לוריינטי"ל ורגיליס למכרו בקרקע ומכיתו עד שיגמור פריו ושוקרו אף האילן שמכרתי לך לפירותיו, הקרקע לא מכרתי לך אלא להניח אילנך בקרקע שלי כל ימי שאריך לקרקע עד שייבש הייטו דומיא דכרכוס ומאחר שיבש לא תהני לו הקרקע עוד: **עקור כורכמא דרישקא וזיל** · כמו שעוקרים את הכרכוס אחר שנתבשל ואין יכול ליטע כרכוס אחר במקומו גם אחה לא תטע אילן אחר במקומו: **אמר רבא** · הכא הוא דקני לקרקע שתחת האילן, בגא מחמת הטענה שטוען למוכר בפירוש מכרת לי האילן והקרקע שתחתיו ליטע אחר במקומו ובשטר ואכלוהיה שני חזקה ולא מהרתי בשטרי יותר משלש שנים שנים" דהשתא לא דמי לכורכמא דרישקא: **מ"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי** · מאחר שהקונה דקל יחידי נאמן בטענה זו ויטע אחר במקומו לי כורכמא דרישקא זכין ליה אם מכר לו סתם דקל לפירותיו ולא פירש לו קרקע דקיימא לן אין לו קרקע דאם יבש לו נעקר לא יטע אחר במקומו: **מאי הוס ליה** · למוכר למעבד שלא יהא זה בא מחמת טענה ויטע אחר במקומו דכל אדם יטעון אחר שלש שנים שפירש לו קרקע מאחר שהוא נאמן בטענתו: **ליבעי ליה למחוי** · בתוך כל שלש להודיע שלא מכר לו קרקע אלא כי כורכמא דרישקא ושוב לא יכול לטעון אחר שלש שנים היה לי ואבד לכיון למיתה בו זה היה לו להזהר בשטרו: **דאי לא תימא הכי** · דמחאה כי הא גוונא לא הויא מחאה מאחר (ה) שמודה בו שאוכל עכשיו מן הקרקע מן הדין דלא הויא מחאה אלא בטוען פלגא גזלא הוא כדלקמן: **מתני'** אמרינן בגמרא מרן שראל א"ר אלעזר אפי' שתי אכסניות כגון שלומי וגבולו והירדן מפסיק ביניהם ושומר ורואה אחד מחזיק בשדה שלו אינה חזקה עד שיהא עמו באותה העיר ובאותה מדינה רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות דאפי' ראהו חורש וקוצר ומעמר ודש וזורה מקרקעו ולא ראהו מכנים פירות אינה חזקה עד שיראהו מכנים פירות: **מתני' שלש ארצות** · בארץ ישראל: **לחזקה** · חלוקות זו מזו לענין חזקה שלש שנים כדמפרש ואזיל: **היה** · בעל הקרקע ביהודה והחזיק בגליל שהיה הקרקע בגליל והחזיק בה אדם שלש שנים בלא מחאה אינה חזקה כדמפרש טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמי שאין שייכות מצויות מזו לזו ולא הויא מחאת בעל הקרקע מחאה שהרי אין מי שיניח לו למחזיק זה ויחזר בשטרו דהא אין שייכות מצויות הלכך כיון דאינו יכול למחות אע"ג דלא מיחה לא הפסיד בשתיקתו והיה לו לזה המחזיק ליזהר בשטרו שהרי יודע שאין בעל הקרקע יכול למחות: **עד שיהא עמו במדינה** · כגון שהיה ביהודה בעיר אחת והחזיק ביהודה בעיר אחרת דכיון דשייכות מצויות הוא היה חזקה ואפילו היה ביהודה הויא חזקה שהרי שראל והחזיק בארץ ישראל הויא חזקה שהרי לכך הארכינו שני חזקה זמן מרובה של שלש שנים כדי שיעור שאם היה באספמיא ואם יחזיק זה בקרקע שלו שנה וכאוך שנה ראשונה יצא הקול ילכו בשנה שניה ויודיעוהו לבעל הקרקע ושנה שלישית יבא וימחה וגמרא מפרש לי בני ר' יהודה מחאה בפניו לא לא ויותר ממהלך שנה אין דרך אדם להרחיק מביתו ולפי ההלה הקנו וטעמא דר' יהודה לא משום דתלת שנין מיזדהר אינש בשטריה אלא כדמפרש כדי שיהא כו' וטעמא דחזקה לדידיה דלא שביק אינש דאכלוה לארעיה בלא רשותיה ואפילו שנה אחת וחזיק אלא לכך הצריכו שלש שנים שפעמים היה המערער רחוק אבל אי הוי חזקה מיד כדאמרי' לקמן בפירקין: **גמ' מאי קסבר תנא קמא** · דר' יהודה: **אי קסבר מחאה** · שמוחה בעל הקרקע במחזיק אפי' שלא בפניו כגון שנכנסים דרין בעיר אחת ומיחה בפני שנים מן השוק שלא בפניו של מחזיק אפי' הכי הויא מחאה דאבדך חברא אית ליה ושמע המחזיק בדבר זה והיה לו להזהר בשטרו ומדלא נזהר הפסיד והלכך קתני עד שיהא עמו במדינה אחת דכיון שנכנסה במדינה אחת הויא מחאה אע"פ שאינם בעיר אחת: **אפי' יהודה וגליל נמי** · היה ביהודה והחזיק בגליל תיהוי מחאה: **ואי קסבר לא סוף מחאה** · כדקתני דהיה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה: **אפי' היה ביהודה והחזיק ביהודה** · בעיר אחרת נמי לא תיהוי מחאה ואמאי קתני עד שיהא עמו במדינה: **לעולם קסבר מחאה שלא בפניו סוף מחאה** · ומשום הכי קתני עד שיהא עמו במדינה ודקשיא לך אפילו יהודה וגליל נמי תיהוי מחאה, מתני'=בשעת חירום חיגרות יש בין יהודה וגליל ואין שייכות מצויות מזו לזו ואם יבא הדבר לאזניו של מחזיק שיזהר בשטרו והלכך לא הויא מחאה וכיון דלא הויא מחאתו של מערער מחאה חזקתו של זה נמי לא הוי חזקה דטעמא דחזקה ג' שנים קונה משום דמלי טענן ליה מחזיק אמאי לא מחיה בתוך שלש ואילו הכא לא מצי למטען הכי דהא לא יכול למחות דהא אינה מחאה: **ומ"ש יהודה וגליל דנקט** · דכיון דבשעת חירום מיירי הוא הדין לכל המלכיות שיש חירום בין זו לזו והכי הוה ליה למיתני כל הארצות חלוקות לחזקה בשעת חירום ואית דמפרשי מ"ש יהודה וגליל דנקט כיון דבשעת חירום מוקמת לה מ"ש יהודה וגליל דלא הויא חזקה אפילו יהודה ויהודה לא תיהוי חזקה ואין גרלה בעיני דאם כן הוה ליה למימר כדלעיל אי הכי אפילו יהודה ויהודה נמי לא ועוד דהכי מתרץ ר' אבא בשעת חירום שנו שיש חגרה בין המלכיות אבל עיירות של מדינה ומדינה אין ביניהם חגרה:

הגהות

ה) גרלה דנ"ל ואי לא מיהה כוי חזקה הוא"ל דמחאה וכו'.

מתני' אם אמר לו מוכר לחבירו **קני** ליה משיפוליה ועד תהומא· פירש הקונטרס שאם מת יטע אחר במקומו וקשיא לר"י דבהדיא קתני בהמוכר את הספינה (לקמן דף פט:) גבי קנה ב' אילנות דאם מתו אין לו קרקע וגרלה לר"י דלא קני מקום האילן אלא לענין שלא יוכל (ו) לאחור זה אבל מחמיו דקני ליה עד תהומא ואכתי קשיא לרשב"ל מהא דתניא בהמוכר את הבית (לקמן דף עב:) כשהקדים ג' אילנות בזה אחר זה פודה את האילנות בשוויין ואם היה מקום האילן קדוש בכלל היה לו לפדות לפי חשבון בית זרע תומר שעורים בחמשים שקלים כסף דכן הוא הדין כשמקדים אפי' משהו קרקע עם האילן ואומר ר"י דבלאו הכי דחי רבא מילתייהו דהכרדעי ספיר ולרשב"ל גרלה דהתם כמ"ד בעין רעה מוכר לפיכך אין קדוש אפי' מקום האילן אבל להכרדעי סברי מוכר בעין יפה הוא מוכר: **ואי** כורכמא דרישקא· לכך נקט כורכמא דרישקא שמתקיים בקרקע ג' שנים דהייט שני חזקה ודרך להשהותו בקרקע כמו שיכול להתקיים: **אלא** כדי שיהא באספמיא· דעד סס ים מהלך שנה ויותר מכאן אין דרך להרחיק יותר מקרקעו ואם הרחיק יותר לא פלוג: **מחאה** שלא בפניו כו'· דומיה דבכל דוכתי נקט מחאה ואמאי לא נקט חזקה שלא בפניו היא חזקה ויש לומר לפי שהטעם תלוי במחאה ולא בחזקה שאדם המחזיק בקרקעותיו של חבירו אין ליה קלא שהוא מוקר ומוחל על נכסיו אבל המחאה אין לה קול כל כך שאין המחזיק מחזר אם מוחה לו בעל קרקע לפיכך אין חזקתו חזקה כשאין יכול לשמוע מחאתו דמה יועיל שמיחה:

דסתם

מתני' שלש ארצות לחזקה כדלקמן: **גמ'** אמר רבא מחמת טענה, אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי (ח) ואי כורכמא דרישקא זבין ליה מאי ה"ל למעבד? איבעי ליה למחוי, דאי לא תימא הכי א) הני משכנתא דסורא דכתב בה הכי: במישלם שניא אלין תיפוק ארעא דא בלא כסף אי כביש ליה לשטר משכנתא ואמר לקוחה היא בידי הכי נמי דמהימן (ג) מתקני רבנן מילתא דאתי בה לידי פסידא אלא איבעי ליה למחוי הכא נמי איבעי ליה למחוי: **מתני'** ב) שלש ארצות לחזקה יהודה ועבר הירדן והגליל, היה ביהודה והחזיק בגליל, בגליל והחזיק ביהודה, אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה (ג) (ארח) אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיהא באספמיא ויחזיק שנה (ד) וילכו ויודיעוהו שנה ויבא לשנה אחרת: **גמ'** ג) מאי קסבר ת"ק אי קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה אפי' יהודה וגליל נמי, אי קסבר מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה אפילו יהודה ויהודה נמי, לא? א"ר אבא בר ממל אמר רב לעולם קסבר מחאה שלא בפניו הויא מחאה ומשנתינו בשעת חירום שנו ומ"ש יהודה וגליל דנקט, הא קא משמע לן דסתם

עין משפט נר מצוה

[ב"ק לעמוד הקודם]

פא א מיי' פכ"ד מהל' מכירה הל' ו סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סימן רכו סעיף ס:

פב ב ג מיי' פי"ל מהל' טוען ונטען הל' יח סמג עשין לט טוש"ע ח"מ סימן קמח סעי' כ:

פג ד מיי' שם פי"ח הל' ה סמג שם טוש"ע ח"מ סימן קמו סעי' ח:

פד ה מיי' שם הל' ג וסמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמג סעי' ח:

נוסחא

ג) אי בג' חלקי אין מחאה נחשבת מחאה אא"כ היו תלי"ל לאנשי על המחזיק

הגהות הב"ח

(א) נמי ואי לכורכמא:
(ב) שם דמהימן וכי תימא הכי נמי מיתקני רבנן מילתא: (ג) שם במשנה עמו במדינה ת"ר יהודה בגליל ותיכף אחת נמחק: (ד) שם וילכו ויודיעוהו: (ה) רשב"ם ד"ה דאי לא תימא וכו' ונראה דהא מאחר שהמוחזק בו מאכיל (ו) חוס' ד"ה קני וכו' מחאה ולא שלא יוכל זה לחזור מלוכ: בפניו אי כך מחאה אי לא

מתקיף לה רבא · אמאי קנה קרקע דכנגד האילן מאחר דתנן לא קנה קרקע כלל לא קנה ודקשיא לכו דכיון דלהתקיים בקרקע זו קנאו נמצא שקנה ניקח הקרקע גם ליטע אחר במקומו של זה אחר שייבש או יקלן: **נימא ליה** · מוכר: **כורכמא דרישקא וציני לך** · קרוג לוריינטי"ל ורגיליס למכרו בקרקע ומכיתו עד שיגמור פריו ושוקרו אף האילן שמכרתי לך לפירותיו, הקרקע לא מכרתי לך אלא להניח אילנך בקרקע שלי כל ימי שאריך לקרקע עד שייבש הייטו דומיא דכרכוס ומאחר שיבש לא תהני לו הקרקע עוד: **עקור כורכמא דרישקא וזיל** · כמו שעוקרים את הכרכוס אחר שנתבשל ואין יכול ליטע כרכוס אחר במקומו גם אחה לא תטע אילן אחר במקומו: **אמר רבא** · הכא הוא דקני לקרקע שתחת האילן, בגא מחמת הטענה שטוען למוכר בפירוש מכרת לי האילן והקרקע שתחתיו ליטע אחר במקומו ובשטר ואכלוהיה שני חזקה ולא מהרתי בשטרי יותר משלש שנים שנים" דהשתא לא דמי לכורכמא דרישקא: **מ"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי** · מאחר שהקונה דקל יחידי נאמן בטענה זו ויטע אחר במקומו לי כורכמא דרישקא זכין ליה אם מכר לו סתם דקל לפירותיו ולא פירש לו קרקע דקיימא לן אין לו קרקע דאם יבש לו נעקר לא יטע אחר במקומו: **מאי הוס ליה** · למוכר למעבד שלא יהא זה בא מחמת טענה ויטע אחר במקומו דכל אדם יטעון אחר שלש שנים שפירש לו קרקע מאחר שהוא נאמן בטענתו: **ליבעי ליה למחוי** · בתוך כל שלש להודיע שלא מכר לו קרקע אלא כי כורכמא דרישקא ושוב לא יכול לטעון אחר שלש שנים היה לי ואבד לכיון למיתה בו זה היה לו להזהר בשטרו: **דאי לא תימא הכי** · דמחאה כי הא גוונא לא הויא מחאה מאחר (ה) שמודה בו שאוכל עכשיו מן הקרקע מן הדין דלא הויא מחאה אלא בטוען פלגא גזלא הוא כדלקמן: **מתני'** אמרינן בגמרא מרן שראל א"ר אלעזר אפי' שתי אכסניות כגון שלומי וגבולו והירדן מפסיק ביניהם ושומר ורואה אחד מחזיק בשדה שלו אינה חזקה עד שיהא עמו באותה העיר ובאותה מדינה רב אמר עיקר חזקה הכנסת פירות דאפי' ראהו חורש וקוצר ומעמר ודש וזורה מקרקעו ולא ראהו מכנים פירות אינה חזקה עד שיראהו מכנים פירות: **מתני' שלש ארצות** · בארץ ישראל: **לחזקה** · חלוקות זו מזו לענין חזקה שלש שנים כדמפרש ואזיל: **היה** · בעל הקרקע ביהודה והחזיק בגליל שהיה הקרקע בגליל והחזיק בה אדם שלש שנים בלא מחאה אינה חזקה כדמפרש טעמא בגמרא דסתם יהודה וגליל כשעת חירום דמי שאין שייכות מצויות מזו לזו ולא הויא מחאת בעל הקרקע מחאה שהרי אין מי שיניח לו למחזיק זה ויחזר בשטרו דהא אין שייכות מצויות הלכך כיון דאינו יכול למחות והיה לו לזה המחזיק ליזהר בשטרו שהרי יודע שאין בעל הקרקע יכול למחות: **עד שיהא עמו במדינה** · כגון שהיה ביהודה בעיר אחת והחזיק ביהודה בעיר אחרת דכיון דשייכות מצויות הוא היה חזקה ואפילו היה ביהודה הויא חזקה שהרי שראל והחזיק בארץ ישראל הויא חזקה שהרי לכך הארכינו שני חזקה זמן מרובה של שלש שנים כדי שיעור שאם היה באספמיא ואם יחזיק זה בקרקע שלו שנה וכאוך שנה ראשונה יצא הקול ילכו בשנה שניה ויודיעוהו לבעל הקרקע ושנה שלישית יבא וימחה וגמרא מפרש לי בני ר' יהודה מחאה בפניו לא לא ויותר ממהלך שנה אין דרך אדם להרחיק מביתו ולפי ההלה הקנו וטעמא דר' יהודה לא משום דתלת שנין מיזדהר אינש בשטריה אלא כדמפרש כדי שיהא כו' וטעמא דחזקה לדידיה דלא שביק אינש דאכלוה לארעיה בלא רשותיה ואפילו שנה אחת וחזיק אלא לכך הצריכו שלש שנים שפעמים היה המערער רחוק אבל אי הוי חזקה מיד כדאמרי' לקמן בפירקין: **גמ'** מאי קסבר תנא קמא · דר' יהודה: **אי קסבר מחאה** · שמוחה בעל הקרקע במחזיק אפי' שלא בפניו כגון שנכנסים דרין בעיר אחת ומיחה בפני שנים מן השוק שלא בפניו של מחזיק אפי' הכי הויא מחאה דאבדך חברא אית ליה ושמע המחזיק בדבר זה והיה לו להזהר בשטרו ומדלא נזהר הפסיד והלכך קתני עד שיהא עמו במדינה אחת דכיון שנכנסה במדינה אחת הויא מחאה אע"פ שאינם בעיר אחת: **אפי' יהודה וגליל נמי** · היה ביהודה והחזיק בגליל תיהוי מחאה: **ואי קסבר לא סוף מחאה** · כדקתני דהיה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה: **אפי' היה ביהודה והחזיק ביהודה** · בעיר אחרת נמי לא תיהוי מחאה ואמאי קתני עד שיהא עמו במדינה: **לעולם קסבר מחאה שלא בפניו סוף מחאה** · ומשום הכי קתני עד שיהא עמו במדינה ודקשיא לך אפילו יהודה וגליל נמי תיהוי מחאה, מתני'=בשעת חירום חיגרות יש בין יהודה וגליל ואין שייכות מצויות מזו לזו ואם יבא הדבר לאזניו של מחזיק שיזהר בשטרו והלכך לא הויא מחאה וכיון דלא הויא מחאתו של מערער מחאה חזקתו של זה נמי לא הוי חזקה דטעמא דחזקה ג' שנים קונה משום דמלי טענן ליה מחזיק אמאי לא מחיה בתוך שלש ואילו הכא לא מצי למטען הכי דהא לא יכול למחות דהא אינה מחאה: **ומ"ש יהודה וגליל דנקט** · דכיון דבשעת חירום מיירי הוא הדין לכל המלכיות שיש חירום בין זו לזו והכי הוה ליה למיתני כל הארצות חלוקות לחזקה בשעת חירום ואית דמפרשי מ"ש יהודה וגליל דנקט כיון דבשעת חירום מוקמת לה מ"ש יהודה וגליל דלא הויא חזקה אפילו יהודה ויהודה לא תיהוי חזקה ואין גרלה בעיני דאם כן הוה ליה למימר כדלעיל אי הכי אפילו יהודה ויהודה נמי לא ועוד דהכי מתרץ ר' אבא בשעת חירום שנו שיש חגרה בין המלכיות אבל עיירות של מדינה ומדינה אין ביניהם חגרה:

מתקיף לה רבא אמאי קנה מקום האילן. ליטע ליה · מוכר ללוקח לכורכמא דרישקא לכורכמא דרישקא זבינא לך. דומיא דהא כעין שאומר אדם לחבירו ירקות של צבע כורכמא דרישקא מעולה שקורין אריינט"ל שלא מכר לו כי אם הצבע עצמה ולא מקום הכורכמא הכי נמי מצי למימר ליה כי יבש האילן אנא הדקל זבינא לך שקיל אילנך ושקיר וזיל · אלא אמר רבא. משום הכי קני ליה משיפוליה ועד תהומא בגא הלוקח מחמת טענה שטוען ואומר אילן ומקומו מכר לי והחזקתי בו שני חזקה ולא מיחה בתקומו אדם: אי לכורכמא דרישקא. כלומר האילן לבדו כל זמן שלא יתייבש מאי הוה ליה למיעבד מה מועיל לו מחאתו והא כששלמו שני חזקה עדיין לא הגיע זמן לקנות הכורכמא ועדיין ברשותו עומדת הקרקע שתחת הכורכמא וכן נמי האילן ומשום הכי לא מיחה ואמאי כשמוצאן הלוקח. מענת חזקה אמאי הויא חזקה ומשני ודאי הויא חזקה הוא"ל ולא מיחה דאע"ג דעדיין היה לו לחפוש הקרקע לאחר ג' אפילו הכי איבעי ליה למוחי למחוי בתוך ג' שנים דלא מכר לו כי אם האילן לבדו והיכא דלא מיחה איהו דאפסיד אנפשיה: **פיסקא** שלש ארצות לחזקה שצריך שיהיו חמחויק והשערער במלכות אחת של הללו ג'. אבל היה השערער ביהודה והמחזיק בגליל אינה חזקה משום דאין שייכות מצויות דליולו ולימרו ליה דהאי אחוויק בשדרתו כרי שיבוא ויומחה: עד שיהא עמו במדינה. באותו מלכות כמו ביהודה ויהודה. דשייכות מצויות ומצי למיתחי ולמשלח ליה על ידייהו דהני שייכות ואי לא מיחה הוי חזקה ה) אי לא מיחה הוא"ל דמחאה שלא בפניו הויא מחאה: אמר' יהודה וגליל נמי (לא) הויא חזקה. ואמאי קתני מתני' עד שיהא עמו במדינה.